

הקב"ה שלח ג' מלאכים מיכאל גבריאל רפאל, כי אברהם מילא את מקומו של מלאך אוריאל

**"לא זהו שירדתם אצלו
ואכלתם בתוך ביתו"**

פתח דברינו יאיר ללמוד הביאור על כך, על פי מה שגילו לנו חכמינו ז"ל כי בזכות הסעודה שאכלו המלאכים אצל אברהם סתם הקב"ה את פיהם, כאשר קטרגו לפני הקב"ה על מה שבחר לתת את התורה לישראל עם קדשו, כמבואר במדרש (שמו"ר כח א):

"ומשה עלה אל האלקים, הדא הוא דכתיב (תהלים סח-ט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם... באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה, לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם, שנאמר לקחת מתנות באדם, ואין אדם האמור כאן אלא אברהם, שנאמר (יהושע יד-טו) האדם הגדול בענקים, הוי ומשה עלה אל האלקים".

מעתי לא נפלאות היא לומר, שהקב"ה מסבב כל הסיבות סיבב ככוונה תחילה, לשלוח שלשה מלאכים אלו אל אברהם שיאכלו אצלו, כדי לעשות בזה הכנה דרבה לקראת קבלת התורה, שלא יוכלו לקטרג על ישראל שאינם ראויים לקבל את התורה, אולם כדי שלא לגלות להם מראש שהם עתידים להפסיד את התורה בשליחות זו, שלח אותם הקב"ה תחת מעטה השליחות - לבשר את שרה, לרפא את אברהם ולהפוך את סדום.

ונראה לבאר לפי זה מדוע דוקא עתה אחרי שקיים אברהם מצות מילה, שלח הקב"ה אליו את שלושת המלאכים לעשות הכנה לקראת מתן תורה לישראל, על פי המבואר במדרש (שמו"ר יב) כי רק מי שנימול יכול להשיג את התורה:

רפואה עולמית, והרי ברור כי אברהם אבינו שזכה לכך שיבוא הקב"ה בכבודו ובעצמו לבקרו, היה ראוי להתרפא מעצם ביקורו של הקב"ה גם בלי המלאך רפאל, והנה הם דברי הזוהר בלשון קדשו:

"פתח רבי אלעזר ואמר, (ירמיה יז-יד) רפאני ה' וארפא הושיעני ואושעה, כיון דאמר רפאני ה' מהו וארפא, כיון דאמר הושיעני מהו ואושעה, כיון דאסיא מסי מאן הוא דמחי. אלא כל אסוותא דעלמא בידא דקוב"ה, אבל אית מנהון על ידא דשליחא, ואית מנהון דלא אתמסרו בידא דשליחא, ואינון דאתמסרו בידא דשליחא אסוותא אינון אבל לזמנין מתהדרן, אבל אינון דקוב"ה מסי לא מתהדרן לעלמין, ועל דא אסוותא דיליה איהי אסוותא דליה בה מרעא כלל, ובגין כן רפאני ה' וארפא ודאי בלא קטרוגא כלל".

בתרגום ללשון הקודש:

"פתח רבי אלעזר ואמר, רפאני ה' וארפא הושיעני ואושעה, מאחר שאמר רפאני ה' מהו וארפא, מאחר שאמר הושיעני מהו ואושעה, כיון שכבר נתרפא מי הוא זה שיכה אותו. אלא כל רפואות העולם בידו של הקב"ה, אבל יש מהן על ידי שליח, ויש מהן שלא נמסרו בידי שליח, ואלו שנמסרו בידי שליח רפואות הן אבל לפעמים [המחלות] חוזרות, אך אותן שהקב"ה מרפא אינון חוזרות לעולם, ולכן הרפואה שלו היא רפואה שאין בה שום רע, ולכן רפאני ה' וארפא ודאי בלא קטרוג כלל".

ואם על שני המלאכים מיכאל ורפאל אנו מתקשים להבין מדוע שלחם הקב"ה אל אברהם, על אחת כמה וכמה שאנו מתקשים להבין כפי שכבר נתקשו המפרשים, מדוע שלח הקב"ה אל אברהם את המלאך גבריאל, אשר כל תפקידו היה רק להפוך את סדום, שהרי היה יכול ללכת מיד לסדום בלי להצטרף לשני המלאכים מיכאל ורפאל שבאו אל אברהם.

בפרשתנו פרשת וירא (בראשית יח-א): "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום, וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה". ופירש רש"י: "כחום היום, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים.

והנה שלשה אנשים, אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות". ומקור הדבר בגמרא (ב"מ פ.ו): "מאן נינהו שלשה אנשים, מיכאל וגבריאל ורפאל, מיכאל שבא לבשר את שרה, רפאל שבא לרפא את אברהם, גבריאל אזל למהפכיה לסדום".

מדוע שלח הקב"ה את שלושת המלאכים אל אברהם

כאשר נתבונן נראה כי מה ששלח הקב"ה שלושת המלאכים אל אברהם צריך ביאור, כי הן אמת שלכל אחד מהם היה תפקיד מיוחד - מיכאל לבשר את שרה, גבריאל להפוך את סדום, רפאל לרפאות את אברהם, אולם למעשה לכאורה לא היה צורך בשליחות המלאכים למטרות אלו כמו שנבאר.

נתחיל עם המלאך מיכאל ששלח לבשר את שרה שעתידיה ללדת את יצחק, וכי יעלה על הדעת שלא יכלה ללדת גם בלי בשורה של מלאך, הלא כל אמהות הקדושות, ביניהן רבקה ורחל שהיו גם הן עקרות, זכו להוליד בנים אחרי שנפקדו בכח התפלה, ולא מצינו אצל שום אחת מהן שהקב"ה שלח מלאך לבשר להן על כך.

וכן יש להקשות על מה ששלח הקב"ה את המלאך רפאל לרפא את אברהם, ממה שמצינו בזוהר הקדוש (ח"ג ד.ש): כי כאשר הקב"ה מרפא את החולה בעצמו שלא על ידי שליח הרי זו

הקב"ה שלח את המלאכים לאכול אצל אברהם, לעשות הכנה שלא יוכלו לקטרג על מתן תורה לישראל

אברהם אבינו אחרי שקיים ברית מילה, זכה בתורה שבעל פה בזכות מצות מיל"ה שעולה בגימטריא פ"ה

ספר יצירה: הקב"ה כרת עם אברהם שתי בריתות - ברית מילה וברית הלשון, רמז על תורה שבעל פה

אגרת הטיול: גמר"א נוטריקון ג'בריאל מ'כאל ר'פאל א'זריאל, ד' מחנות המלווים את השכינה בכל מקום

"ואלה המשפטים, הדא הוא דכתיב (תהלים קמז-ט) מגיד דבריו ליעקב, פעם אחת אמר לו עקילס [אונקלוס] לאדריינוס המלך, רוצה אני להתגייר ולהעשות ישראל, אמר לו לאומה זו אתה מבקש, כמה בזיתי אותה, כמה הרגתי אותה, לירודה שבאומות אתה מבקש להתערב, מה ראית בהם שאתה רוצה להתגייר.

אמר לו, הקטן שבהם יודע היאך ברא הקב"ה את העולם, מה נברא ביום ראשון ומה נברא ביום שני, כמה יש משנברא העולם ועל מה העולם עומד ותורתן אמת, אמר לו ולמד תורתן ואל תמול, אמר לו עקילס, אפילו חכם שבמלכותך וזקן בן מאה שנה, אינו יכול ללמוד תורתן אם אינו מל, שכן כתוב מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי, ולמי לבני ישראל".

בזכות מצות מילה זוכים להשיג תורה שבעל פה

והנה מה שאמר אונקלוס שבזכות מילה זוכים להשיג את התורה, כוונתו שזוכים להשיג השגות התורה בתורה שבעל פה שלא נתפרשו בתורה שבכתב, כמו שכתב (תהלים כה-יד): "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם". ונראה להביא ראיה לכך ממה ששינינו בגמרא (גיטין ס:): "לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר (שמות לד-כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל".

ויש להקשות על זה ממה שדרשו בגמרא (נדרים לב.) פסוק זה על ברית מילה: "גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות שבתורה, שנאמר כי על פי הדברים האלה" [כרתי אתך ברית ואת ישראל]. אך לפי האמור יש לומר כי מאחר שאי אפשר להשיג תורה שבעל פה רק בזכות ברית מילה, לכן יפה דרשו על כך בגמרא:

"לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל" - ברית מילה שהיא ברית בין הקב"ה לישראל, "אלא בשביל דברים שבעל פה", כדי שישגיגו תורה שבעל פה, "שנאמר כי על פי הדברים האלה", כדי שישגיגו ישראל תורה שבעל פה, "כרתי אתך ברית ואת ישראל" - ברית מילה, נמצא כי שתי הדרשות עולות בקנה אחד כפתור ופרח.

יומתק לבאר בזה מה ששינינו בספר יצירה (פרק א משנה ג) כי ברית הלשון מכון כנגד ברית מילה. ויותר מזה מבואר (שם פרק ו משנה ד) שהקב"ה כרת עם אברהם אבינו שתי בריתות - ברית מילה עם ברית הלשון:

"וכיון שצפה אברהם אבינו ע"ה, והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצרף וצר ועלתה בידו, אז נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא והושיבהו בחיקו, ונשקו על ראשו וקראו אוהבי, וכרת לו ברית ולזרעו (בראשית טו-ו) והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, וכרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו והיא ברית המילה, ועשר אצבעות ידיו והוא הלשון, וקשר לו עשרים ושתים אותיות בלשונו וגלה לו את יסודן".

ולפי המבואר יש לפרש הכוונה בזה, כי בזכות ברית מילה זוכים להשיג גם ברית הלשון לעסוק בלשון הפה בתורה שבעל פה, שהרי כפי מה שנתבאר על שתי בריתות אלו אמר הקב"ה למשה רבינו: "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל". ויש להוסיף בזה רמז נאה מיל"ה בגימטריא פ"ה, לרמז שבזכות ברית מילה זוכים להשיג תורה שבעל פה.

הנה כי כן הרווחנו להבין מה שסיבב הקב"ה, שיבואו המלאכים אל אברהם אבינו לעשות בזה הכנה לקראת קבלת התורה, דוקא אחרי שקיים מצות מילה שקיבל עליו ועל זרעו אחריו, כי רק אז מסוגלים ישראל להשיג תורה שבעל פה, אבל לפני שקיבל עליו ועל זרעו אחריו מצות מילה, אין שום תועלת בקבלת התורה שהרי לא היו יכולים להשיגה.

"בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי"

חשבתי דרכי לבאר הקשר בין מצות מילה להשגת התורה, כלומר מדוע דוקא מי שנימול יכול לזכות להשגות התורה. עוד זאת צריך ביאור מה שאמר הקב"ה למלאכים שקטרגו על מתן תורה לישראל: "אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו", ובהשקפה ראשונה הדברים מפליאים, וכי משום שאכלו

אצל אברהם הם חייבים לוותר על תשוקתם הגדולה לקבל את התורה.

ונראה לבאר כל זה על פי מה שמצינו במדרש מאמר נשגב, על האהבה העצומה שהקב"ה אוהב את התורה הקדושה עד שאינו יכול להיפרד ממנה (שמו"ר לג-א):

"משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו. אמר לו [המלך], בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם - שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש".

ויש לדקדק כי הן אמנם מלך בשר ודם יכול לומר: "בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול", כי אם הבת עוזבת את בית אביה לא יוכל אביה לראותה, אבל הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, איך שייך שיאמר לנו: "נתתי לכם את התורה, לפרוש ממנה איני יכול", מי הוא זה אשר יעז לכפות על הקב"ה לפרוש מן התורה, עד שיש צורך לבנות בית המקדש כדי שישירה שכינתו בינינו.

אך הביאור בזה כי בדרך הטבע, אי אפשר לקרוץ מחומר להשיג השגות התורה שהיא חכמתו של הקב"ה, כי אם על ידי שהקב"ה משרה עליו שכינתו המסייעת לו להשיג את התורה, ומטעם זה שינינו בגמרא (ברכות ו): "שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו". וזהו שאמר הקב"ה: "נתתי לכם את התורה, לפרוש ממנה איני יכול", כי אם אפרוש מן התורה לא תוכלו להשיג את התורה.

שבעל פה שכינה עמו, ולכן ד' מחנות מלאכים המלווים את השכינה, שסימנם גמ"א - ג'בריאל מיכאל רפאל אוריאל, שומרים על העוסק בגמרא שיצליח בכל דרכיו.

מעתה יש לומר כי מטעם זה אחרי שקיים אברהם מצות מילה, אשר בזכות קיום מצוה זו זוכים להשראת השכינה בבחינת: "ומבשרי אחזה אלוה", בא הקב"ה לבקרו כמו שכתוב: "וירא אליו ה'", ומאחר שבא לבקרו באו יחד עמו המלאכים המלווים תמיד את השכינה שהם מיכאל, גבריאל, רפאל, כדי לעשות פועל דמיון להמשיך לו תורה שבעל פה, שכל העוסק בה זוכה לשמירה מד' מלאכים שסימנם גמ"א - ג'בריאל מיכאל רפאל אוריאל.

אברהם בגימטריא אוריאל - השלים את מקומו

אלא שכאן הבן שואל בצדק רב, מדוע אם כן הביא הקב"ה עמו רק ג' מלאכים שסימנם גמ"א - ג'בריאל מיכאל רפאל, ולא הביא עמו גם את האות א' של גמ"א שהוא אוריאל. אמרתי אקומה נא ואסובבה לחפש בספרים הקדושים, עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו, מה שכתב ב"אמרי נועם" (פרשתנו ד"ה בפסוק אל נא תעבור) כי אברהם עצמו השלים את מקומו של מלאך אוריאל, שכן אברהם בגימטריא אוריאל ל.

וכן כתב אחד מגורי רבינו האריז"ל ב"שפתי כהן" בפרשתנו (ד"ה דבר אחר וירא): "וישא עיניו וירא והנה שלושה אנשים נצבים עליו, השלושה מלאכים הם מארבעה מחנות שכינה, והם מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, ואוריאל בגימטריא רמ"ח ואברהם רמ"ח והם נצבים עליו לתשלום, ולו אמר אל נא תעבור מעל עבדך, מעל ממש שבו נשלמה המרכבה". כלומר שנתלבש בו המלאך אוריאל וממנו ביקש שלא יעזוב אותו. נמצינו למדים מזה כי אברהם השלים את האות א' של גמ"א במקום אוריאל.

אמנם לפי זה צריך ביאור, מה ראה הקב"ה על ככה לבחור באברהם שימלא את מקומו של מלאך אוריאל, ולא הביא עמו גם את מלאך אוריאל עצמו, כפי שהביא את שלושת המלאכים מיכאל גבריאל ורפאל. זאת ועוד צריך ביאור, כי הן אמת ששמו של אברהם עולה בגימטריא אוריאל ל, אולם איזה קשר ודמיון יש בין אברהם למלאך אוריאל.

מדוע שלח הקב"ה לאברהם רק ג' מלאכים ג'בריאל מיכאל רפאל מן גמ"א ולא שלח גם את מלאך אוריאל

שפתי כהן ואמרי נועם: אברהם אבינו מילא את מקומו של מלאך אוריאל, שכן אברהם בגימטריא אוריאל ל

מלאך אוריאל שהוא שר התורה, הוא המלאך היחידי שהולך לפני הקב"ה, כי הקב"ה מכבד את התורה

"התהלך לפני והיה תמים" - בזכות המילה זכה אברהם למלא את מקומו של אוריאל שהולך לפני הקב"ה

רע, מימינו מיכאל, ומשמאלו גבריאל, ומלפניו אוריאל, ומאחוריו רפאל.

בענין זה יש לציין מה שהביא ב"דברי תורה" (ח"א סימן ט'): "מקובל בידינו בשם זקני הגה"ק מהרצ"א זי"ע בעל בני יששכר, כי ילמדו גמ"א קודם כל תפלה בבוקר, ועל ידי זה יש עליה לתפלתו למרום על ידי מלאכים נושאי הכסא, ומעלים תפלותינו מיכאל ג'בריאל רפאל אוריאל ראשי תיבות גמ"א".

ומבאר ה"חתם סופר" הטעם למה דוקא מלאכים אלו שומרים על העוסק בתורה, בלשון קדשו: "שהמה ראשי ד' כתות מלאכים מחנה השכינה הסובבת מרכבה עליונה, ומי שעוסק בגמרא נתקדש ושומרים אותו אותם המלאכים".

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק ד'): "ד' כתות של מלאכי השרת מהלכין ומשרתין לפני הקב"ה, מחנה ראשונה של ימינו מיכאל, מחנה שנייה של שמאלו גבריאל, מחנה שלישית מלפניו אוריאל, מחנה רביעית של אחריו רפאל, ושכינתו באמצע והוא יושב על כסא רם ונשא".

וזהו שתיקנו לומר בקריאת שמע של המטה: "בשם ה' אלקי ישראל מימיני מיכאל, ומשמאלי גבריאל, מלפני אוריאל, ומאחורי רפאל, ועל ראשי שכינת אל". כי על ידי שמשרה הקב"ה שכינת אל על ראשו של איש ישראל, הרי הוא זוכה לשמירה מד' מלאכים אלו המלווים את השכינה מכל הצדדים, ולכן העוסק בתורה זוכה לשמירה מד' מלאכים אלו.

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, על פי המבואר בגמרא (ברכות הנ"ל): "שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו". וידוע כי עיקר עסק התורה הוא בתורה שבעל פה שצריך עמל ויגיעה, נמצא כי העוסק בגמרא שהיא תורה

ועתה בא וראה מה שהביא ב"מנורת המאור" (נר ג כלל א) מאמר חכמינו ז"ל: "גדולה מילה שבזכותה ישראל מקבלין פני שכינה, שנאמר (איוב יט-כ) ומבשרי אחזה אלוה. רצונו לומר בזכות המילה שבבשרי אחזה אלוה". ונראה שהמקור למאמר זה הוא במדרש בפרשתנו (ב"ר מח-ב) על הפסוק: "וירא אליו ה' וגו'. אמר אברהם אחר שמלתי עצמי, הרבה גרים באו להדבק בזאת הברית, ומבשרי אחזה אלוה, אילולי שעשיתי כן מהיכן היה הקב"ה נגלה עלי".

מעתה ירווח לבנו להבין טעם לשבח, מדוע דוקא מי שקיים מצות מילה זוכה להשגות התורה, כי מאחר שאי אפשר לזכות להשראת השכינה רק על ידי מצות מילה בבחינת: "ומבשרי אחזה אלוה", והרי אי אפשר להשיג את התורה בלי השראת השכינה, לכן דוקא מי שקיים מצות מילה זוכה להשראת השכינה יכול להשיג את התורה.

גמ"א נוטריקון: ג'בריאל מיכאל רפאל אוריאל

בדרך זו במסילה נעלה לבאר, מה שבחר הקב"ה מכל רבבי רבבות מלאכים, לשלוח אל אברהם דוקא ג' מלאכים הללו: מיכאל, גבריאל, רפאל, לעשות על ידם הכנה לקראת מתן תורה לישראל, על פי מה שהביא ב"תורת משה השלם" לרבינו ה"חתם סופר" (דף קמב טור ב' הפטרת פרשת מטות ד"ה וילכו) בשם "ספר החיים" להגה"ק רבינו חיים אחיו של המהר"ל מפראג (ספר זכיות פרק ב) כי גמ"א נוטריקון ג'בריאל מיכאל רפאל אוריאל.

וכן כתב רבי חיים עוד בספרו "אגרת הטיול" (חלק הרמוז אות ג): "גמרא נוטריקון ג'בריאל מיכאל רפאל אוריאל, מגיד שכל מי שעוסק בגמרא, הנה מלאכי ה' סביב לו לשמרו מכל

ה' לאברם דוקא אחרי שנימול, ככתוב (בראשית יז-ד): "אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים, ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם". כי כבר נתבאר שאי אפשר לזכות להשגות התורה כראוי רק אחרי המילה.

נמצא כי לפני שנימול אברהם לא היה יכול להיות בבחינת אוריאל - רזיאל שר התורה. אולם אחרי שקיים מצות מילה הוסיף הקב"ה אות ה' לשמו, לרמוז שזכה להתעלות לשם אברהם שעולה כמספר אוריאל, ל, רזיאל, כי בזכות המילה כבר ראוי הוא להיות בבחינת אוריאל שר התורה הממונה על רזי התורה.

יומתק לפרש בזה מאמרו של הקב"ה לאברהם כאשר צוה לו על מצות מילה (בראשית יז-א): "התהלך לפני והיה תמים". רמז לו הקב"ה בכך כי על ידי מצות מילה יזכה להשגות התורה, עד כדי כך שיוסיף לו הקב"ה אות ה' שיהיה שמו אברהם בגימטריא אוריאל, כי יתעלה להיות בבחינת מלאך אוריאל שר התורה, ועל ידי זה יזכה ללכת "לפני הקב"ה כמלאך אוריאל שהולך לפני הקב"ה.

וזהו שפירש רש"י פרשת נח (שם ו-ט): "את האלקים התהלך נח, ובאברהם הוא אומר (שם כד-מ) ה' אשר התהלכתי לפניו, נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו". וצריך ביאור איך העיד אברהם אבינו על עצמו שהיה מתהלך לפני הקב"ה, אך לפי האמור למד כן ממה שהבטיח לו הקב"ה: "התהלך לפני והיה תמים", שעל ידי מצות מילה יזכה להיות בבחינת מלאך אוריאל שהולך לפני הקב"ה.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שאמר הקב"ה למלאכים שביקשו לקטרג ולמנוע מתן תורה לישראל: "אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו". כלומר הקב"ה אמר כן לשלושת המלאכים מיכאל גבריאל רפאל, שבאו יחד עם הקב"ה לבקר את אברהם ואכלו אז בתוך ביתו.

והנה באותו מעמד נתגלה למלאכים שאברהם הוא במדרגה יותר גדולה מהם, שהרי הם מלווים את הקב"ה רק בהיותם צמודים אליו, מיכאל מימין, גבריאל משמאל, רפאל מאחור, ואילו אברהם שמילא את מקומו של מלאך אוריאל שר התורה הלך לפני הקב"ה, ועל ידי זה נתגלה להם שבזכות המילה כבר זכה אברהם לקבל את התורה לו ולזרעו אחרי, ואין להם שום זכות לקטרג על מתן תורה לזרעו של אברהם.

וזרעו לקבל את כל התורה, בבחינת: "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם", לכן סיבב הקב"ה שהוא יהיה במקומו של מלאך אוריאל שר התורה, לרמוז שמעתה אברהם הוא שר התורה בעולם הזה, כי זכה בתורה לו ולזרעו אחרי עד עולם.

יומתק להבין בזה מה שכתוב בפרשתנו: "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום". ופירש רש"י: "ישב כתיב, ביקש לעמוד, אמר לו הקב"ה, שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך שעתיד אני להתייצב בעדת הדיינים והן יושבין, שנאמר (תהלים פב א) אלקים נצב בעדת אל". הרי לנו שהסמיך הקב"ה את אברהם וזרעו, לדון ולהורות את כל משפטי תורה שבעל פה, עד כדי כך שהוא עומד על עדת הדיינים היושבים לברר משפטי התורה.

ועתה בא וראה כי על פי האמור ירווח לבנו להבין מה שאמר אברהם להקב"ה (יה-ג): "ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך". ופירש רש"י [בפירוש השני] שאמר להקב"ה להמתין לו עד שיכניס את האורחים, וצריך ביאור מנין למד אברהם שמותר לו לומר להקב"ה שימתין לו.

אך לפי האמור יש לומר, כי אחרי שראה אברהם שהקב"ה הביא לו רק ג' מלאכים מד' מחנות השכינה בלי מלאך אוריאל, הבין מזה שהקב"ה בחר בו להיות ממלא מקומו של אוריאל, שמחמת כבוד תורתו נותן לו הקב"ה ללכת לפני הקב"ה, על כן ביקש אברהם רשות מהקב"ה שימתין לו, והוא ילך לפני הקב"ה כדי להכניס את האורחים.

הנה כי כן יאירו עינינו וישמח לבנו להבין, מה שבא הקב"ה לבקר את אברהם אחרי שקיים מצות מילה, והביא עמו את ד' המלאכים המלווים תמיד את הקב"ה: מיכאל גבריאל רפאל אוריאל, אלא שאברהם אבינו מילא את מקומו של אוריאל, כי היות שבזכות מצות מילה זכה אברהם לקבל ולהשיג את התורה שבעל פה, לכן עשה הקב"ה פועל דמיון להמשיך לאברהם ד' מלאכים שסימנם גמרא - ג' גבריאל מיכאל ר'פאל א'וריאל, לרמוז שכל פעם שאיש ישראל יעסוק בגמרא יזכה לשמירה מד' מלאכים אלו.

"התהלך לפני והיה תמים"

ועתה בא וראה דבר נפלא, כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין הטעם שהוסיף הקב"ה אות

כדי ליישב כל זה נקדים לבאר מה שמצינו שנינו לטובה אצל מלאך אוריאל יותר משאר ג' המלאכים, כי בעוד שג' המלאכים מיכאל גבריאל ורפאל צמודים לשכינה, מיכאל מימין, גבריאל משמאל, רפאל מאחור, הרי שמלאך אוריאל הולך לפני הקב"ה כלשון הפרקי דרבי אליעזר: "מחנה שלישיית מלפניו אוריאל", וצריך ביאור מדוע זכה דוקא מלאך אוריאל ללכת לפני הקב"ה, זאת ועוד, האם כך ראוי שעבד המלווה את הקב"ה מלך העולם הולך לפניו.

מלאך אוריאל הוא שר התורה

רחש לבי דבר טוב לבאר בדחילו ורחימו הענין בזה, על פי מה שהמציא הקב"ה לידינו מאמר נפלא בתיקוני זוהר (תיקון ע קכז), שהוא מקור לדברי ה"שפתי כהן" וה"אמרי נועם" כי אברהם הוא אוריאל במספר השוה, אלא שיש שם תוספת ביאור על הקשר ביניהם, כי מלאך אוריאל הוא שר התורה הממונה על סודות התורה, לכן אוריאל בגימטריא רזיאל לרמוז שהוא ממונה על רזי-אל - סודות התורה של הקב"ה, וגם אברהם שמדתו חסד מימין הוא רמז על התורה שניתנה בימין, כמו שכתוב (דברים לג-ב): "מימינו אש דת למו", והנה דברי התיקונים בלשון קדשו:

"ואיהו רזיאל, ואיהו אוריאל, דהכי סליק לחושבן רזיאל, ואיהו סליק לחושבן רמ"ח פקודין דאורייתא כחושבן אברהם, ודא מלאך החסד דמתמן אורייתא אתייהיבת, הדא הוא דכתיב (דברים לג-ב) מימינו אש דת למו, ואיהו ממונא על רזי אורייתא, והוא (דניאל ב-כב) גלי עמיקתא ומסרתא... וכל מאן דידע ביה עליה אתמר (שם ד-ו) וכל רז לא אניס לך".

מעתה יאירו עינינו להבין מדוע מכל ד' מחנות השכינה, דוקא המלאך אוריאל הוא שהולך לפני הקב"ה, כי מאחר שהוא שר הממונה על סודות התורה, והרי ידוע כמה הקב"ה אוהב ומכבד את התורה ולומדיה, לכן הקב"ה מכבדו עד כדי כך שילך לפניו כביכול, ולא כשאר המלאכים ההולכים לצדדיו או מאחוריו.

אברהם נתמנה לשר התורה במקומו של אוריאל

כיון שבאנו לידי כך ירווח לבנו להבין, מדוע בחר הקב"ה באברהם למלא את מקומו של מלאך אוריאל, כי מאחר שעל ידי מצות מילה זכה הוא

לרפואה שלימה של הגאון רבי שלום חיים בן עליזה שליט"א נדבת דר. רפאל ולימור מהדב הי"ו